

Kungl. Utrikesdepartementet.

Avd:

Grupp:

Mål:

32 .

Linder. Eichenbaum .

Andersson, Erik Arvid
v.Feijlitzén, Bertil
Sörensen, Hjalmar
Remlap
Noble

Från Moskva

Avsant den 11/4 19 55 kl. 2300

Inkom den 12/4 19 55 kl. 0730

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 4

R6 ZAB
sep 29 7
P2 Eu I

Urgent 192.

Strängt förtroligt. Kronvalls remiss 21 sistlidne januari av Ungers PM med påteckning av Bergström angående Linder åberopas. Linder, som efter att först under mindre handgemäng med posterande polisen ha vägrats tillträde till beskickningen, släpptes senare efter någon halvtimme in den 11 april kl. 1630, sedan jag låtit fråga polisen, vem han avvisat. Linder uppgav sig ha häktats under tillfälligt personligt ärende avlagt besök i Östberlin 1949, ha hållits 1½ år i Moskva och sedan internerats Vorkuta, varifrån han frigivits 1953 med skyldighet bo Komi ASSR. Linder hade nu per flyg tagit sig till Moskva för att erhålla vår hjälp med resa till Sverige. I passansökan uppger Linder sig född i Oskarshamn den 27 mars 1912 samt svensk medborgare genom födsel, ha lämnat landet 1927, ha vistats där 1946 till 1949 samt innehå även kanadensiskt medborgarskap.

Secundo. Euler har på mitt uppdrag meddelat vice protokollchefen MID, att vi i avvaktan på fastställandet av Linders medborgarskap beställt rum för honom på hotell och att vi utgå från att kontakt med honom kan upprätthållas. MID icke reagerat, men vederbörande förklarat sig komma anmäla saken för ministeriets ledning. Hotellet ikväll förklarat sig komma att ställa rum till disposition kl. 23. Till dess vistas Linder hos Hermanson, som även följer honom till hotellet.

Tertio. Linder hemställer, att antingen Ove Ramel eller Linders hustru underrättas. Utgår ifrån, att om sådan underrättelse sker, åtgärder träffas för förhindrande av olämplig publicitet.

Quarto. Strängt förtroligt för Kabinettssekreteraren.
Linder har hälsningar från Fröst, vilken önskar hemresa,
men som han betecknar som "halvröd". Linder uppger följande
två svenskar i Vorkuta-lägre, nämligen Erik Arvid Andersson
från Södertälje häktad i Österrike på för Linder obekant
tid samt Bertil von Feijitzén från Stockholm häktad i Kina
antagligen 1945. Båda dömda till 25 års straffarbete för
spionage. Linder påstår "bekant äldre svensk häktad i
Ungern 1944 eller 1945" för 1½ år sedan befann sig i hem-
ligt läger på Novoje Zemlja i Oplag 6 eller 6 A, Karskie
Vorota. Linder uppger sig icke ha haft direkt kontakt med
denne utan endast via vanliga "fångstelegrafen". Svensken
skulle dock leva under relativt gynnsamma förhållanden
men icke ha arbete. Linder, som vägrat uttala svenskens
namn, har icke förnekät sin förmodan att hans uttalanden
gällde R.W. Linder gör gällande, att han själv aldrig skul-
le få utresetillstånd, om det bleve bekant, att han lämnat
dessa uppgifter samt att dessutom svenskens liv därigenom
skulle riskeras. Egendomligt verkar det dock, att han på-
står anledningen till att ryssarna icke skulle kunna ut-
lämna svensken är den, att de beskyllt tyskarna för att ha
bortfört honom. Linder gör knappast pålitligt intryck.
Hans nu berörda uppgifter torde väl dock kunna verifieras
genom samtal med andra från Vorkuta, eller helst från Op-
lag 6, återvända personer. Hemställer omgående instruktion.

Sohlman.

Från Moskva

Avsändt den 12/4 19 55 kl. 0945

Inkom den 12/4 19 55 kl. 1145

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

Urgent 193.

Komplettering vårt chiffer 192.

Linder varit utrustad med "va na zjitelstvo v SSSR bez grazjdanstva" d.v.s. uppehållstillstånd i DSRU utan medborgarskap utfärdat 20 1954 giltigt ett år. Anmälde sig sista gången för utlänningspolisen i Syktygkar den 6 april, varvid anmälningsterminen förlänges till tre månader. Från Syktygkar uppger han sig med hjälp av eskimåer ha gått genom skogarna till en plats kallad Krazjnie Pogost, varifrån han tagit flyg till Kirov och därefter fortsatt med expresståg till Moskva, dit han ankom den 11 kl. 1520. Han uppger sig ha kastat sitt sovjetiska dokument under skogsvandringen. Linder anger sig i passansökan vara flygare och bär norska flygvapnets märke i knapphålet. Linder verkade föga benägen att ingå på omständigheterna kring besöket i Öst-Berlin.

Sohlman.

KOPIA

Telegram

STOCKHOLM		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Avskrift av chifftertelegram från
UD till beskickningen i Moskva, avsänt den
12 april 1955 (Urgent).

Nr. 129

Primo. Uppgiv Linders samtliga förnamn
samt faderns namn och yrke. Vad heter hans
moder och är hon av svensk nationalitet?
Vad heter Linders hustru och var är hon bo-
satt?

Secundo. Angeläget Ni i fortsättningen
meddelar uppgifter om Wallenberg i separata
telegram då vi hålla Wallenberg-arkivet av-
skilt från ordinarie arkivet.

Telegram

STOCKHOLM		19
N:o	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Avskrift av chiffterelegram från
UD till beskickningen i Moskva, avsänt
den 12 april 1955 (Urgent).

Nr. 130

Vårt 129.

Utredningen rörande Linder tids-
krävande. Utfärda provisoriskt svenskt
pass jämlikt IBK paragraf 40:6 dock utan
påteckning in fine och hjälp Linder er-
hålla utresevisering.

Från Mpekva

Avsant den 12/ 4 19 55 kl. 1900

Inkom den 12/ 4 19 55 kl. 1710.

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 4

195.

Vårt chiffer 193.

Primo. Linder vid lunchtiden fortfarande kvar
hotellet men nyss ringt Hermansson att han av re-
presentant för OVik anmodats medfölja dit för re-
gistrering. Linder innehar ett av beskickningen i
går på ryska utställt dokument om att frågan om hans
medborgarskap underställd vederbörande svenska myn-
digheter, samt att MID underrättats härom.

Secundo. Linder uppgivit sig under kriget flyg-
utbildad Little Norway Canada samt innehar fortfa-
rande indentitetsbricka som officer i norska flyg-
vapnet.

Tertio. Linder påstår att fem eller sex norr-
män kvar Vorkuta bl.a. Hjalmar Sörensen och Reamlap
men ingen dansk. Braadland strängt förtroligt under-
rättad.

Sohlman.

KOPIA

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUL.)

Från , Moskva

Avsant den 12/ 4 19 55 kl. 1500

Inkom den 12/ 4 19 55 kl. 1710.

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 4

198.

Linder säger sig klockan 17 åter hotel-
let efter att ha lämnat OVik personliga data.
Vårt chiffer 195.

Sohlman.

KOPIA KOPIA

Telegram

STOCKHOLM		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Avskrift av chiffertelegram från
UD till beskickningen i Moskva, avsänt
den 12 april 1955 (Urgent).

Nr. 132

Linder internationell storskojare.
Ej svensk medborgare. Avbryt varje
kontakt.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

A v s k r i f t .

Strängt förtroligt.

P.M.

Vid samtal med Ove Ramel idag meddelade denne, att Linder möjligen kunde vara en brorson till ryttmästare Frans Linder (gift med en syster till friherrinnan Ramel). Ryttmästare Linders bror hade avlidit för åtskilliga år sedan.. Han var - såvitt Ramel kunde erinra sig - gift med en utländska, troligen en ryska. Ramel kunde dock icke ge några närmare uppgifter om den eventuelle sonen. Vi var ense om att Ramel inte skulle nämna något om vårt samtal för någon.

Stockholm den 12 april 1955.

Gunnar Jarring.

Från . Moskva

Avsant den 13 / 4 19 55 kl. 1300

Inkom den 13 / 4 19 55 kl. 1440.

Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 2

199.

Ehuru intet varken direkt eller ens genom åberopning anger att instruktionen Edert chiffer 130 vilken ju diametralt strider mot den i Edert chiffer 132 annullerats, har jag utgått från att så givetvis fallet och agerat i enlighet därmed. Linder har sålunda meddelats att det fastställts att han icke svensk och att vi icke kunna befatta oss med hans intressen. MID har erhållit samma meddelande med tillägg att vi icke ha någon erinran mot att han förvägrats tillträde beskickningens område. Observera nämligen att vi i avsaknad eget vaktmanskap skulle få påkalla sovjetpolis för att få Linder avlägsnad från beskickningen om han ånys lyckas taga sig in hit. Linder uppgivit sig ha telefonerat till sin hustru, som förklarat stora svårigheter föreligga utverka inresetillstånd för honom. Hon skulle dock försöka.

Sohlman.

K O P I A

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Avskrift av chiffterelegram från
UD till beskickningen i Moskva,
avsänt den 13/4-55.

Nr. 134

STOCKHOLM		19
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Vårt 132. Av statspolisen upprättad promemoria om
Linder-Eichenbaum översändes med dagens kurir.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

*ej. erk. skugga
pil. B.*

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från utrikesrådet Jarring till ambassadören
Sohlman, Moskva, dagtecknat den 13 april 1955.

Bil. 4 P.M. från statspolisen

./.
Åberopande tidigare meddelanden i särskild ordning
översänder jag härmed fyra promemorior från Statspolisen
angående Linder-Eichenbaum. Jag hoppas att dessa kunna
ge ett gott underlag för bedömande av mannens i fråga
person och status.

Avskrift av personligt och strängt förtroligt
handbrev från ambassadören Sohlman, Moskva, till
kabinettssekreterare Lundberg, dagtecknat den
13 april 1955.

I anslutning till meddelande i aärschild ordning rörande Linders uppgifter om ett läger på Novaja Zemlja vill jag nämna, att Karskije Vorota är det ryska namnet på sundet mellan ovannämnda ö och Vaigatj-ön, vilken i sin tur ligger omedelbart utanför ishavskusten.

Ett egendomligt sammanträffande är att en av Linders medfångar, en amerikansk militär vid namn Noble, vilken fri-gavs i början av detta år, i en artikelserie i början på april i New York Times beskrivit livet i Vorkuta-lägre-t. I artikeln den 5/4 omnämnes även Linder och det läger på Novaja Zemlja denne talade om. Linder betecknas där som amerikan.

(P.S. ----- utan intresse.)

25.5.56

CHIFFER

sjöborgsutredningen

Nr. 22

P

2

Eu^I

Svensk

W i e n

Med anledning UP-meddelande från Berlin publicerat Dagens Nyheter 22 maj rörande uppgifter, som lämnats av en tysk löjtnant John Schröder om två svenskar i Vorkuta 1948-50 anmodas ni kontakta österrikaren Riegler bosatt Grazerstrasse 5 Liebnitz. Denne vistades 1949-52 i Vorkuta och förmedlade 1953 upplysningar om svenskar i Vorkuta från en för oss känd man vid namn Linder-Eichenbaum till redaktör af Sandeberg. Sök genom Riegler kontrollera de av Schröder lämnade uppgifterna, vilka vi utgå ifrån tillgängliga för Eder genom ifrågavarande tidningsnummer. För Eder information inför samtalet Riegler: Vi hålla ej för otroligt ~~att~~ de personer Schröder träffat heta Bergström Tamvelius. Uppgiften om att den äldre svensken vore diplomat kan antingen vara ett minnesfel då Tamvelius diplomarkitekt eller sammanblandning med svenskgifte österrikiske diplomaten Gottlieb, vilken talar bra svenska.

Cabinet

Avskrift av handbrev från ambassadören
Sohlman till utrikesrådet Åström, dag-
tecknat Moskva den 4 juli 1956.

efterforskning av sv.medb. i DSRU.

Strängt förtroligt.

Åberopande Ditt handbrev den 30 maj jämte därvid
fogad utredning med kommentarer ber jag få meddela, att
Wachtmeister, som tidigare i UD sysslat med dessa frågor,
har granskat materialet och även haft kontakt med veder-
börande specialist på tyska ambassaden. Denne senare hade
i Bonn skött efterforskningsärenden sedan 1950 - bl.a. som
Wehners sekreterare - och visade sig vara väl förtrogen
med de svenska intressena på detta område. Han förklarade
emellertid, att med undantag för det kända fallet Tamvelius
ingen av de i vår utredning aktuella personerna - och ej
heller någon annan person med tänkbar svensk anknytning -
hittills vare sig direkt eller indirekt haft kontakt med
tyska beskickningen. Skulle så ske eller vittnesmål av nå-
gon svensk framkomma, komme vi att omedelbart underrättas.

För närvarande kan man, skulle jag tro, knappast komma
längre i utredningen utan att däri införa alltför många
spekulativa moment. Om och när vi lyckas etablera kontakt
med Tamvelius och/eller Walther torde dock möjlighet fin-
nas att komma ytterligare en bit på vägen. Problemet har
tydligt avsevärt komplicerats genom Linder-Eichenbaums
framfart med olika alias-namn och andra falska uppgifter.

Jag kan tillägga, att enligt vår tyske sagesman
samtliga läger i Sverdlovsk (jfr Triborn, Harald) och
ett flertal i Vorkuta upplösts. Utländska fångar från
dessa och många andra läger hade överförts till Potjma-
lägret, (jfr Helge (Holger) Bergström), 40 km sydost om
Moskva. Han beräknade att där funnes minst 100.000 fångar.

Lägret vore 50-60 km i genomskärning. De utländska fångarnas sista etapp på vägen till friheten vore Bykovo-lägret (jfr Poul Nielsen) strax utanför Moskva. Vår sagesman hade en god bild av fångklienteletts sammansättning i detta läger. Därest någon svensk skulle hamna där, trodde han sig ha goda utsikter få kännedom därom.